

Din viață

George Coșbuc

Editura Bestseller

Imagine: Everett Collection

//bestseller

Carte electronică publicată cu sprijinul Ministerului Afacerilor Externe –

Departamentul Politici pentru Relația cu Românii de Pretutindeni.

MINISTERUL AFACERILOR EXTERNE
DEPARTAMENTUL POLITICI PENTRU RELAȚIA
CU ROMÂNII DE PRETUTINDENI

Mama

În vaduri ape repezi curg
Și vuiet dau în cale,
Iar plopi în umedul amurg
Doinesc eterna jale.
Pe malul apei se-mpletesc
Cărări ce duc la moară
Acolo, mamă, te zăresc
Pe tine-ntr-o căscioară.

Tu torci. Pe vatra veche ard,
Pocnind din vreme-n vreme,
Trei vreascuri rupte dintr-un gard.
Iar flacăra lor geme:
Clipește-abia din când în când
Cu stingerea-n bătaie,
Lumini cu umbre-amestecând
Prin colțuri de odaie.

Cu tine două fete stau
Și torc în rând cu tine;
Sunt încă mici și tată n-au
Și George nu mai vine.
Un basm cu pajuri și cu zmei
Începe-acum o fată,
Tu taci și-ascuți povestea ei
Și stai îngândurată.

Și firul tău se rupe des,
Căci gânduri te frământă.
Spui șoapte fără de-nțeleș,
Și ochii tăi stau țăntă.
Scapi fusul jos; nimic nu zici
Când fusul se desfiră...
Te uiți la el și nu-l ridici,
Și fetele se miră.

...O, nu! Nu-i drept să te-ndoiești!
La geam tu sari deodată,
Prin noapte-afară lung privești
Ce vezi? întreab-o fată.
Nimic... Mi s-a părut așa!
Și jalea te răpune,
Și fiecare vorbă-a ta
E plâns de-ngropăciune.

Într-un târziu, neridicând
De jos a ta privire:
Eu simt că voi muri-n curând,
Că nu-mi mai sunt în fire...
Mai ştiu şi eu la ce gândeam?
Aveţi şi voi un frate...
Mi s-a părut c-aud la geam
Cu degetul cum bate.
Dar n-a fost el!... Să-l văd venind,
Aş mai trăi o viaţă.
E dus, şi voi muri dorind
Să-l văd o dată-n faţă.
Aşa vrea poate Dumnezeu,
Aşa mi-e datul sorţii,
Să n-am eu pe băiatul meu
La cap, în ceasul morţii!

Afară-i vânt şi e-nnorat,
Şi noaptea e târzie;
Copilele ți s-au culcat
Tu, inimă pustie,
Stai tot la vatră-ncet plângând:
E dus şi nu mai vine!
Ş-adormi târziu cu mine-n gând
Ca să visezi de mine!

Lupta vieții

Gazel

Copiii nu-nțeleg ce vor:
A plânge-i cuminția lor.

Dar lucrul cel mai laș în lume
E un bărbat tânguitor.

Nimic nu-i mai de râs ca plânsul
În ochii unui luptător.

O luptă-i viața; deci te luptă
Cu dragoste de ea, cu dor.

Pe seama cui? Ești un nemernic
Când n-ai un țel hotărâtor.

Tu ai pe-ai tăi! De n-ai pe nimeni,

Te lupți pe seama tuturor.

E tragedie nălțătoare
Când, biruiți, oștenii mor,

Dar sunt eroi de epopee
Când brațul li-e biruitor.

Comediant e cel ce plânge,
Și-i un neom, că-i dezertor.

Oricare-ar fi sfârșitul luptei,
Să stai luptând, căci ești dator.

Trăiesc acei ce vreau să lupte;
Iar cei fricoși se plâng și mor.

De-i vezi murind, să-i lași să moară,
Căci moartea e menirea lor.

Ștefăniță-Vodă

Cu grabnicele sărituri
A sprintenei lăcuste
Apare-un cal, la cotituri.
Nechezul înspumatei guri
Speria tăcerea din păduri
Și pacea văii-nguste.
În gura văii, lângă pod
Boierii stau cu frică;
Ei par o gloată de norod,
Pe cai pitici și plini de glod
În scări temutul voievod
Cu hohot se ridică.

Strângea de frâu și tremura:
Iar calul, ud de cale,
Pământu-n loc îl frământa
Și spuma alb-o mărita
Cu sânge roș ce picura
Din strânsele zăbale.

Când vrei să-i afli, nu-i aduni!
Boieri, nu vi-e rușine?
Vă văd așa de-atâtea luni,
N-aveți acasă cai mai buni?
Ori cum? Boieri, sunteți nebuni?
Vă bateți joc de mine?

E grea ocară ce ne-o faci
Spătarul îi răspunde.
Dar țara-i suptă de haraci,
De greci nebuni și de cazaci;
Săracă țara, noi săraci,
Și cai voinici, de unde?

N-ai bani de-un cal? Ia calul meu!
Boierii-n tremurare
Dau slujbe-n gând lui Dumnezeu,
Spătarul suflă des și greu,
Se pipăie la cap mereu
Să vadă de-l mai are.
Măria ta, vorbim și noi.
Ei, las-o încurcată!
Vă văd așa de rupți și goi
De latră câinii după voi!
Sânteți boieri, ori marțafoi?
Spătare, hai odată!

Și vodă sare jos din șa,
De frâu, fugaru-și ține.
Spătaru-ngălbenit privea,
Vedea ce e, și nu vedea,
Spătarul asta n-o credea
Spătaru-n urmă vine.

Așa, jupâne, ești cinstit,
Și-al tău să fie darul.
Dar frâul nu! Mi l-am oprit
Și vodă frâul l-a smuncit
Și-apoi cu frâul a lovit
Ponciș în ochi fugarul.

Cu ochii-nchiși și fulgerat
De spaima loviturii,
Se nalță roibu-nviforat,
S-azvârle-n lături și, turbat,
Ia câmpu-n goană, îndreptat
Spre râpele pădurii.

Se duce-orbiș, fără stăpân,
Cu vuiet ca furtuna.
Boierii-ncremeniți rămân
Iar coama calului păgân
Cu barba bietului bătrân

S-amestecă, sunt una.
Boieri! Mai ziceți-mi apoi,
Că vodă nu v-ajută!
Sunteți săraci, flămânzi și goi;
Dar fiecărui dintre voi
Eu am să-i dau un cal de soi,
Că-n grajd mai am o sută!

Sub patrafir

Părinte, eu mă-nec din piept
Și n-am puteri de vorbă multă ;
Cât voi putea vorbi m-ascultă
Să-ți spun în grabă tot și drept.
Aș vrea să-ncep cu fapte bune,
Dar n-am făcut, ori le-am uitat
Și raiu-n cap puțin mi-a stat.
Și-am fost și prost la numărat —
Și n-am ce spune.

N-aveam nici vreme. Tata-i mort
Și mama-i cu copii, sarmana.
Ei de la mine-așteaptă hrană,
Și grija numai eu le-o port
De-acum ei singuri să și-o poarte !
Mi-e milă de durerea lor,
De ei mi-e jale, nu că mor.
Dar cum e scris Că sunt dator
Și eu c-o moarte.

EU mă cunosc ; sunt păcătos,
Că prea am dus-o-n răs și-n glume...
Prea drag mi-a fost să fiu în lume,
Și-am prea iubit ce-a fost frumos !
Pe lângă vin, voinicii roată,
Și chiote pe deal în zori,
Și ziua luncile cu flori,
Și hora noaptea-n șezători,
Și viața toată !

Și mi-a plăcut în jurul meu
Să văd flăcăi pe bățatură
Și cobza cu isonu-n gură
Să-mi zornăie zorind mereu.
Să văd cum se cotesc șirete
Pe-ascuns nevestele, și-aprins
Se simt de peste brâu cuprins
Trupșorul cel subțire-ncins
Al unei fete.

Păgân sunt parcă, nu creștin !
Bisericos n-am fost, părinte,
Dar rar, când mi-am adus aminte,
M-am dus și eu ca să mă-nchin.
Eu am pe Dumnezeu în mine :
Mereu îl simt, și-l văd mereu —

Gândesc așa ! Mai știu și eu !
Dar, taică, las' că Dumnezeu
Va ști mai bine.

N-am dat în viață nimănui
Prilej să-mi poarte dușmănie,
Eu n-am putut să țin mânia
Că n-am avut, părinte, cui,
Măcar mi-au tot făcut-o unii !
Și n-am fost slab și nici fricos :
Pe opt ți-i dau grămadă jos —
Dar m-am ferit să-mi fac ponos
Cu toți nebunii.

O dată numai... P-un flăcău
L-am dat de ziduri, pentr-o fată
A doua zi a prins deodată
La plug în deal să-mi pară rău,
Și nici la boi n-am dat mâncare
Și-n brazdă plugul l-am lăsat
Și ca nebun am alergat
Pe dealuri, pe flăcău să-l cat
Să-i cer iertare.

Și nu mai știu... atâta-i tot,
Ba, taică, stai ! E cu vecinul.

Pe palme m-alinta creștinul
Și drag m-avea ca pe-un nepot...
Și eu i-am sărutat nevasta !
El moș, ea o copilă-abia.
Mi-a fost și milă, cum plângea,
Și, Doamne, ochi frumoși ce-avea —
Păcat e asta ?

Dac-am uitat ceva să spui,
Mi-e martur Dumnezeu, părinte,
C-am spus ce mi-a venit în minte
Și-oi spune tot, în fața Lui!
Și-acum canon... îl știi anume !
A fost așa, și n-aș cârti:
Canon e că nu pot trăi!
Și-ntr-altă lume n-o mai fi
Ca pe-astă lume.

Scara

Am găsit-o ieri în prun,
Dar să nu grăbiți ocară!
I-am luat în pripă scara.
Ea mă-njură: Ești nebun?
Pune scara!
Dacă-njuri, eu n-o mai pun!

Mai la urmă, pe-un cuvânt:
Să se lase sărutată
De atâtea ori deodată
Câți fuștei la scară sânt.
Sărutată
Lăudat fii, Tată sfânt!

Unsprezece, spune ea;
Eu zic: Bine, pe credință:
Doar o fi având știință,
Scara câți fuștei avea,

Pe credință
Asta e pierzarea mea!

Și-o sărut mereu-mereu:
Orice-ați spune, orice-ați face,
Nu știu cum, dar mie-mi place
Să sărut așa sunt eu!
Orice-ați face,
Doar e dat de Dumnezeu!

Dar te uită! Azi mă duc
Pe la ei, și iată scara!
Vrând să pui la cale țara,
N-am de lucru și m-apuc
Să-ntorc scara,
Și când colo, stau năuc!

Dau să număr la fuștei
Uite-i, frate, doisprezece!
Și-un cuțit prin piept îmi trece
Împlântat de mâna ei!
Doisprezece,
Iacă-mi moartea, dragii mei!

A greșit, îmi spuneți voi?

Cum de n-a greșit să-mi spuie
Treisprezece? Să mai suie,
Nu să-mi facă mai vreo doi!
Nu să-mi spuie
Că e miercuri, când e joi!

Zici că poate n-a știut
Când vorbea din prun cu mine?
Dar i-a numărat ea bine
Scoborându-i și-a tăcut!
Nu de mine,
Mi-e de dânsa, ce-a făcut!
M-a scurtat așa, știind!
Dacă-i fire mincinoasă,
Ce folos e că-i frumoasă?
Maica mea, auzi! S-o prind
Mincinoasă!
N-o mai cred, s-o văd murind!

Bradul

Bradul-mi spune bun cuvânt —
— „Să-i trimit ?” Mi-a spus: — Trimite-i!”
Tot m-am judecat cu mine:
Să dau bradului mai bine
Ori iubitei
Crezământ?

— „Nu-i trirnite!” zise ea.
— „Că n-am zor să ies în lume.
De-i trimiți, îi fac de-ocară,
Că-i arunc pe uși afară —
Scoate-mi nume
Cât or vrea!”

Am s-ascult de brad acum;
Fata minte cum îi vine.
Și trimit chiar asta-seară
Pețitori la ea s-o ceară —

Rău ori bine,
Tot un drum!

De-o fi, brade, să ghicești,
Îți încred o bogăție:
Leagăn am să fac din tine,
Și-un copil — de-o fi cu bine —
Ți-l dau șie
Să mi-l crești!

De mă-nțeli, te fac la noi
Poartă curții: să te-ajungă
Câte rele pierzătoare,
Să te bată ploi și soare,
Să te-mpungă
Vaci și boi!

Unul ca o sută

1895

Uite, de-ar fi lege-n țară
Să popim pe toți aceia
Cari fac vinului ocară
Și zoresc, că-i om nebun
Cine crede-n hori și-n fete -
Eu pe cinstea mea vă spun :
De m-ați bate-n toată ziua,
Nici de dascăl n-aș fi bun !

Însă, de-ar ieși vreo lege
Că nevestele de-acuma,
Nu bărbații, vor alege
Pe primar, și că-i iertat
Să se caute vrednicia
Numai după sărutat :
De v-ați pune-n cap cu toții,

Eu aş fi primar în sat !

Noi vrem pământ!

Flămând și gol, fără-adăpost,
Mi-ai pus pe umeri cât ai vrut,
Și m-ai scuipat și m-ai bătut
Și câine eu ți-am fost!
Ciocoi pribeag, adus de vânt,
De ai cu iadul legământ
Să-ți fim toți câini, lovește-n noi!
Răbdăm poveri, răbdăm nevoi
Și ham de cai, și jug de boi
Dar vrem pământ!

O coajă de mălai de ieri
De-o vezi la noi tu ne-o apuci.
Băieții tu-n război ni-i duci,
Pe fete ni le ceri.
Înjuri ce-avem noi drag și sfânt:
Nici milă n-ai, nici crezământ!
Flămânzi copiii-n drum ne mor
Și ne sfârșim de mila lor

Dar toate le-am trăi ușor
De-ar fi pământ!

De-avem un cimitir în sat
Ni-l faceți lan, noi, boi în jug.
Și-n urma lacomului plug
Ies oase și-i păcat!
Sunt oase dintr-al nostru os:
Dar ce vă pasă! Voi ne-ați scos
Din case goi, în ger și-n vânt,
Ne-ați scos și morții din mormânt;
O, pentru morți și-al lor prinos
Noi vrem pământ!

Și-am vrea și noi, și noi să știm
Că ni-or sta oasele-ntr-un loc,
Că nu-și vor bate-ai voștri joc
De noi, dacă murim.
Orfani și cei ce dragi ne sânt
De-ar vrea să plângă pe-un mormânt,
Ei n-or ști-n care șanț zăcem,
Căci nici pentr-un mormânt n-avem
Pământ și noi creștini suntem!
Și vrem pământ!

N-avem nici vreme de-nchinat.

Căci vremea ni-e în mâni la voi;
Avem un suflet încă-n noi
Și parcă l-ați uitat!
Ați pus cu toții jurământ
Să n-avem drepturi și cuvânt;
Bătăi și chinuri, când țipăm,
Obezi și lanț când ne mișcăm,
Și plumb când istoviți strigăm
Că vrem pământ!

Voi ce-aveți îngropat aici?
Voi grâu? Dar noi strămoși și tați
Noi mame și surori și frați!
În lături, venetici!
Pământul nostru-i scump și sfânt,
Că el ni-e leagăn și mormânt;
Cu sânge cald l-am apărat,
Și câte ape l-au udat
Sunt numai lacrimi ce-am vărsat
Noi vrem pământ!

N-avem puteri și chip de-acum
Să mai trăim cerșind mereu,
Că prea ne schingiuiesc cum vreu
Stăpâni luați din drum!
Să nu dea Dumnezeu cel sfânt,

Să vrem noi sânge, nu pământ!
Când nu vom mai putea răbda,
Când foamea ne va răscula,
Hristoși să fiți, nu veți scăpa
Nici în mormânt!

Hafis

De știi tu, băiete, să bei și să taci,
Haid' vino cu mine!
Ia cupa cea largă și-ai grijă ce faci
Ascunde-o bine,
Căci mufti ne-o vede și mufti ne-o ia.
Și mufti la urmă se pune și-o bea —
Și dăm de rușine!

În strada cea strâmtă e cârciumă-n fund;
Ghiaurii beau bine;
Când merg eu pe-acolo, ghiaurii s-ascund,
Cu spaimă, de mine.
Eu beau câte-o cană, beau două, ba trei;
Eu singur beau zece, de vorbă cu ei,
Și-i fac de rușine.

Îmi zise ghiaurul: — „Bătrâne poet,
Ia spune-mi, e bine?

Eu știu că e vinul oprit de profet!”

— „Oprit e, creștine!

Dar nu e mirare, că eu îl iubesc,

Mirare-i că unii de-ai voștri-l hulesc,

Și-aceasta-i rușine!”

Ghiaurii au haine lipite pe ei;

De dâșii e bine:

Bei vinul, și mufti nu-ntreabă „ce bei?”

Dar alta-i la mine!

Ulciorul plin, unde sa-l pot eu dosi ?

Dar haina-mi e largă — mai largă de-ar fi,

Că scap de rușine!

De știi tu, băiete, să bei și să taci

Haid' vino cu mine;

Al meu să rămâie, de-i rău ce tu faci,

Și-al tău, de-i un bine!

Ah, tulbure-i, Doamne, impulsul sorbet

Și limpede-i vinul oprit de profet —

Alah! Mi-e rușine.

Voichița lui Ștefan

Doamna lângă Ștefan vine,
Blândă-n vorbe și-n purtat:
Doamne, iar ești supărat!
Sunt, Voichiță, pentru tine!
Zăpăcită doamna sta
Și-nflorită de rușine:
Ce-am făcut, măria-ta?

Tu?... Nimic! Și vodă strânge
Mâna doamnei, gânditor.
Șerpilor și-au culcușul lor...
Ah, Voichițo, cum aș plânge!
Rău ca Radu nimeni nu-i:
Uite-n pumni așa aș frânge
Gât de lup cum e al lui!

Doamna i-a pătruns cuvântul,
Până-n suflet i-a pătruns.

El tăcea, ea n-a răspuns.
Noapte e, și bate vântul,
Și prin noapte, cu vreo doi
Tari să bați cu ei pământul.
Pleacă Ștefan la război.

Dintr-același ceas Voichița
Nu s-a mai oprit din plâns.
Brâu pe trup ea n-a mai strâns.
Nu și-a mai gătit cosița.
În genunchi, c-un dor păgân
Ea sărută iconița
Maicii Domnului, din sân,

Unu-i soț, iar altu-i tată,
Pentru care se ruga?
Zile-ntregi ea se lupta
De fiori cutremurată;
Când avea pe soț în gând
Ea se pomenea deodată
Pe părinte blestemând.

Ah, de-ar fi un zid de-aramă
Între dânșii, până-n nori!
Și prin plâns adeseori
Îi părea că ei o cheamă

Să-i împace! Ea, dar cum?
Pe ea cine-o bagă-n seamă?
Prutul să-l oprești din drum!

Și-ntr-o zi, sătui de sânge,
Iată-i, moldovenii vin,
Sufletul, de milă plin,
Al Voichiței cum se frânge:
Pentru soțul ei dorit
Râde veselă, și plânge
Pentru-un tată biruit.

Ea cu pași grăbiți pornește
Să-și cuprindă soțu-n prag;
Ochii-i stinși s-aprind de drag,
Ștefan însă ocolește
Ochii doamnei, e pripit.
Iar Voichița nu-ndrăznește
Nici să-i zică bun sosit.

Tu mă știi, Voichițo, bine!
Neamul vostru-i neam de hoți,
Și-i voi dușmăni pe toți,
Cum te dușmănesc pe tine!
Am să-i curm pe-ai tăi de veci
Nu mai poți trăi cu mine:

Tu ai mamă, poți să pleci.

Doamna-ngălbenind scoboară
Ochii umezi în pământ,
Fără a zice vrun cuvânt.
Iese-apoi. I-a spus s-o doară,
Și-a durut-o ce i-a spus
Un altar ce se doboară
Când vin trăsnete de sus!

Și rămas acum viteazul
Singur în iatac, și-a pus
Capu-n mâini, pe gânduri dus.
El și-a potolit necazul
Dar pe doamnă o iubea!
Și-ngropând în coif obrazul
Ștefan vodă-acum plângea!

Doina

Copilo, tu ești gata
De-a pururea să plângi!
Și când ești tristă, Doino,
Tu inima ne-o frângi.
Dar nu știi cum, e bine
Când plângi, că-n urma ta
Noi plângem toți, și-amarul
Mai dulce ni-e așa.
Și toate plâng cu tine
Și toate te-nțeleg,
Că-n versul tău cel jalnic
Vorbește-un neam întreg.

Pe fete-n faptul serii
Le-ntâmpini la izvor,
Tu singură stăpână
Pe sufletele lor.
Le-nveți ce e iubirea
Și râzi cu ochi șireți,

Deodat-apoi te-ntuneci
Și cântece le-nveți:
Să cânte ziua-n luncă
Și seara când se-ntorc,
Când triste-n pragul tinzii
Stau singure și torc.

Când merg flăcăi la oaste
Cu lacrimi tu-i petreci
Și stai cu ei, ți-e milă
Să-i lași pustii, să pleci.
Cântând le-aduci aminte
De-o fată din vecini,
De mame și de-ogorul
Umplut acum de spini.
Și când i-omoară dorul
Și-n jurul tău se strâng,
Pui fluierul la gură
Și cânți, iar dâșii plâng.

E plin de oameni câmpul,
Tu, Doino,-n rând cu ei.
Moșnegi și oameni tineri
Și tinere femei
Adună fână-n stoguri
Și snop din spice fac

Din scutece copilul
Când plânge-n săhăidac
Te duci și-l joci pe brațe
Și-l culci apoi pe sân,
Și-i cânti s-adoarmă-n umbra
Căpițelor de fân.

Din văi tu vezi amurgul
Spre culmi înaintând,
Pe coaste-auzi pâraie
Prin noapte zgomotând,
Și-ascuți ce spune codrul
Când plânge ziua-ncet
Ah, toate, Doino, toate
Te fac să fii poet.
Și, singură cu turma,
Privind pierdută-n zări
Spui munților durerea
Prin jalnice cântări.

Pe deal românul ară
Slăbit de-amar și frânt.
Abia-și apasă fierul
În umedul pământ.
Tu-l vezi sărman, și tremuri
Să-l mângâi în nevoi.

Și mergi cu el alături
Cântând pe lângă boi.
Iar bieții boi se uită
Cu milă la stăpân
Pricep și ei durerea
Sărmanului român.

Eu te-am văzut odată
Frumoasă ca un sfânt,
În jur stăteau bătrânii
Cu frunțile-n pământ.
Cântai, ca-n vis, de-o lume
Trăită-ntr-alte vremi,
De oameni dragi, din groapă
Pe nume vrând să-i chemi.
Și-ncet, din vreme-n vreme,
Bătrânii-n jur clipeau
Și mânecile hainei
La ochi și le puneau.

Dar iată! Cu ochi tulburi
Tu stai între voinici,
Te văd cum juri și blestemi
Și pumnii ți-i rădici!
Pribegi de bir și clacă,
Copii fără noroc,

Tu-i strângi în codru noaptea
Sub brazi pe lângă foc.
Și cânti cu glas sălbatec,
Și-n jur ei cântă-n cor
Cântări întunecate
Ca sufletele lor.

Când știi haiduci în codru
Te prinzi cu ei fărtat,
Li-arăți poteci ascunse,
Pe stânci le-așterni tu pat.
Când pun picioru-n scară,
Ții roibul lor de frâu;
Grăbit, când prind ei pușca,
Scoți plumbii de la brâu:
Iar când ochesc, cu hohot
Tu râzi, căci plumbii moi
S-au dus în piept de-a dreptul
Spurcatului ciocoi.

Ai tăi suntem! Străinii
Te-ar pierde de-ar putea;
Dar când te-am pierde, Doino,
Ai cui am rămânea?
Să nu ne lași, iubito,
De dragul tău trăim:

Săraci suntem cu toții,
Săraci, dar te iubim!
Rămâi, că ne ești doamnă
Și lege-i al tău glas,
Învăță-ne să plângem
C-atât ne-a mai rămas!

Minciuna creștinilor

Proconsulul îi judeca
În largul tribunal din piață .
Avea doi popi creștini în față .
Un scriitor din ceata sa
S-a ridicat ca să citească
Dovezi și vorbe ce s-au spus
De cei ce cred într-un Isus
Și despre legea creștinească .

— „Ei sunt o seamă de iudei
Răutăcioși din cale-afară .
Cu ceialalți iudei din țară
Se gâlcevesc ca de-obicei .
Ei au un zeu, dar fără nume :
Ei râd când noi jurăm pe zei :
Iar a muri, așa zic ei,
E cel mai mare bun din lume !”

A râs proconsulul: — „De-l vor ,
Să fie-al lor de-acuma bunul !
Dar știu ca n-o să vrea nici unul
Căci e minciună spusa lor :
Hristos muri-n grozavă silă ,
Dar nu de bunăvoia lui :
Ei de-ndărătnici spun ce nu-i
Și de-ndărătnici nu mi-e milă !"

Dar iată, până când în chin
Se zvârcolesc cei doi pe roată ,
Alți doi se dezlipesc din gloată
Și-n fața judecății vin .
— „Omoară-ne !" — „Vă-nșeală gândul .
Că mă siliți la crezământ !
Dar nu vă cred, și gata sânt
Să vă omor pe toți de-a rândul ."

O-ntreagă ceată din popor
Spre tribunal acum pășește .
Mirat proconsulul privește :
Sunt ei nebuni, ori moartea lor
E-ntr-adevăr credință vie ?
— „Mințiți! și-aruncă pumnii-n sus .
A fost un mincinos Isus...
Câți vreau să moară deci, să vie !"

Dar când văzu că dâșii vin
Mulțime multă, să-i omoare ,
De-abia se ține pe picioare
De multă furie-Antonin .
—„Pornesc pe capul meu nebunii
Voi moartea de la mine-o vreți ?
Ah, ticăloșilor, n-aveți
Destule râpi, destule funii ?"

El dă un semn. Și-un grabnic stol
De călăreți izbesc poporul
—„ Ei știu că e păcat omorul ,
De-aceea mor... Să-mi faceți gol
În jurul meu ! O simt eu bine ,
Că moartea-i singurul lor țel ,
Dar ei trăiesc c-un gând mișel ;
Să facă toți călău din mine !"

Și-n laturi se azvârl acum
Cu vuiet îngrozit păgânii ,
—„ A, iată-i! Mi s-adună câinii ,
Stau blânzi și nemișcați în drum
Să-i calce caii... mor grămadă...
Loviți-i dar și-i spânzurați...
Și câinilor mâncare-i dați
Și-i jupuiți de vii pe stradă !

Ei cred ce spun ! Dar vreau să dau
De ei societății seamă !
Tot rău-i stânjenit de teamă ,
Și team-acești nemernici n-au !
Când n-are zei această gloată ,
Ce crime poate face ea !
Și când pedeapsa cea mai grea
E pentru ei nimica toată !"

Seara

Ai durat prin aer punte
Din fâșii de foc: te-ai dus
Tot mai sus și tot mai sus
Stai acum pe-un vârful de munte
Și-ți întorci senina frunte
Spre apus.

Roșii, ca o lună nouă
Ai tu hainele subțiri,
Lungi și fără-mpodobiri.
Iar pe tâmpilele-amândouă
Porți, strălucitori de rouă,
Trandafiri.

Ochii-i ții la soare țintă,
Și cu ochii tu-l desmierzi:
E flăcău și-acum îl pierzi,
Și ți-e drag, și stai ca frântă ...

El s-a dus, și jalnic cântă
Codrii verzi.

Umed aer te-mpresoară
Și-n durerea ta atunci
Rupi cununa și-o arunci:
Roșii flori prin aer zboară
Desfoiate, ca să moară
Jos prin lunci.

Plângi acum. Te-a-nvins iubirea!
Albe lacrimi cad pe flori
Și pe frunze, când scobori
Plânsă către văi privirea.
Și-o să plângă toată firea
Până-n zori.

Te-a cuprins necaz deodată
Și din ochi cu ciudă strângi,
Parc-ai vrea să rupi, să frângi
Să-ți răzbuni, frumoaso fată
Parcă lumea-i vinovată
Că tu plângi!

De pe turn - ce-i el de vină? -

Aurul tu ni-l despoi;
De pe ape iai apoi
Ce-i argint și ce-i lumină!
Codrii tu, de ciudă plină,
Ni-i lași goi.

Fluturii de prin vâlcele
Tu-i ascunzi acum cu zor,
Culci în cuiburile lor
Veselele rândunele,
Și pe ușa dragii mele
Pui zăvor.

Iar în urmă, răzbunată,
Moartea cum o simți venind.
Cu mânie tresărind
Scuturi fruntea-ntunecată
Și-atunci pletele-ți, deodată
Se desprind.

Peste brațele rotunde,
Peste pieptul tău frumos,
Ca un râu întunecos
Părul ți se varsă-n unde
Și din creștet el te-ascunde
Până jos.

Cu mișcări nespuse de line
Tu te nalți apoi spre cer;
Văi și lunci și toate pier -
Neagră-n urmă-ți Noaptea vine,
Fâlfâind din aripi pline
De mister.

La paști

Prin pomi e ciripit și cânt,
Văzduhu-i plin de-un roșu soare,
Și salciile-n albă floare
E pace-n cer și pe pământ.
Răsuflul cald al primăverii
Adus-a zilele-nvierii.

Și cât e de frumos în sat!
Creștinii vin tăcuți din vale
Și doi de se-ntâlnesc în cale
Își zic: Hristos a înviat!
Și râde-atâta sărbătoare
Din chipul lor cel ars de soare.

Și-un vânt de-abia clătinitor
Șoptește din văzduh cuvinte:
E glasul celor din morminte,
E zgomotul zburării lor!

Și pomii frunțile-și scoboară
Că Duhul Sfânt prin aer zboară.

E liniște. Și din altar
Cântarea-n stihuri repetate
Departe până-n văi străbate
Și clopotele cântă rar:
Ah, Doamne! Să le-auzi din vale
Cum râd a drag și plâng a jale!

Biserica, pe deal mai sus,
E plină astăzi de lumină,
Că-ntreaga lume este plină
De-același gând, din cer adus:
În fapta noastră ni e soarta
Și viața este tot, nu moartea.

Pe deal se suie-ncetișor
Neveste tinere și fete,
Bătrâni cu iarna vieții-n plete;
Și-ncet, în urma tuturor,
Vezi șovăind câte-o bătrână
Cu micul ei nepot de mână.

Ah, iar în minte mi-ai venit

Tu, mama micilor copile!
Eu știu că și-n aceste zile
Tu plângi pe-al tău copil dorit!
La zâmbet cerul azi ne cheamă
Sunt Paștile! Nu plânge, mamă!

Fata mamei

În vaduri ape repezi curg
 Și vuiet dau în cale,
Iar plopi în umedul amurg
 Doinesc eterna jale.
Pe malul apei se-mpletesc
 Cărări ce duc la moară—
Acolo, mamă, te zăresc
 Pe tine-ntr-o căscioară.

Tu torci. Pe vatra veche ard,
 Pocnind din vreme-n vreme,
Trei vreascuri rupte dintr-un gard,
 Iar flacăra lor geme:
Clipește-abia din când în când
 Cu stingerea-n bătaie,
Lumini cu umbre-amestecând
 Prin colțuri de odaie.

Cu tine două fete stau
 Și torc în rând cu tine;
Sunt încă mici și tată n-au
 Și George nu mai vine.
Un basm cu pajuri și cu zmei
 Începe-acum o fată,
Tu taci și-ascuți povestea ei
 Și stai îngândurată.

Și firul tău se rupe des,
 Căci gânduri te frământă,
Spui șoapte fără de-nțeleș,
 Și ochii tăi stau țăntă.
Scapi fusul jos; nimic nu zici
 Când fusul se desfiră...
Te uiți la el și nu-l rădici,
 Și fetele se miră.

...O, nu! Nu-i drept să te-ndoiești!
 La geam tu sari deodată,
Prin noapte-afară lung privești—
 —„Ce vezi?“ întreab-o fată.
—„Nimic... Mi s-a părut așa!“
 Și jalea te răpune,
Și fiecare vorbă-a ta
 E plâns de-ngropăciune.

Într-un târziu, nerădicând
De jos a ta privire:
— „Eu simt că voi muri-n curând,
Că nu-mi mai sunt în fire.
Mai știi și eu la ce gândeam?
Aveți și voi un frate...
Mi s-a părut c-aud la geam
Cu degetul cum bate.

Dar n-a fost el!... Să-l văd venind,
Aș mai trăi o viață.
E dus, și voi muri dorind
Să-l văd o dată-n față.
Așavrea poate Dumnezeu,
Așa mi-e datul sorții,
Să n-am eu pe băiatul meu
La cap, în ceasul morții!“

Afară-i vânt și e-nnorat,
Și noaptea e târzie;
Copilele ți s-au culcat—
Tu, inimă pustie,
Stai tot la vatră-ncet plângând:
E dus și nu mai vine!
Ș-adormi târziu cu mine-n gând
Ca să visezi de mine!

În miezul verii

O fâșie nesfârșită
Dintr-o pânză pare calea,
Printre holde rătăcită.
Toată culmea-i adormită,
Toată valea.

Liniștea-i deplin stăpână
Peste câmpii arși de soare,
Lunca-i goală: la fântână
E pustiu; și nu se-ngână
Nici o boare.

Numai zumzetul de-albine,
Fără-ncepere și-adaos,
Curge-ntruna, parcă vine
Din adâncul firii pline
De repaos.

Și cât vezi în depărtare
Viu nimic nu se ivește...
Iată însă, colo-n zare,
Mișcător un punct răsare
Și tot crește.

Poate-i vrun bătut de soartă
Care-aleargă pe câmpie
Într-atâta lume moartă!
Dor îl mână, griji îl poartă,
Domnul știe!

Poți acum să-l vezi mai bine:
E femeie, o sărmană,
Strâns la piept în scutec ține
Un copil; și-n sânge ea vine,
Vine-n goană.

De călduri dogoritoare,
Foc aprins îi arde chipul;
Un cuptor e roșul soare,
Și cărbune sub picioare
E nisipul.

Când ajunge la fântână,

Jos pe-o pajiște săracă
Pune-odorul ei. Din mână
Saltă cumpăna bătrână
Și se pleacă.

Scârțâind, din nou ea crește.
Mama toarnă cu tot zorul
Apă-n pumni, și se grăbește
La copil și-i răcorește
Obrăjorul.

Bea apoi și ea pe fugă.
Merge iarăși după asta
La copil și-i dă să sugă;
Frânt-apoi, pe-o buturugă
Stă nevasta.

Și e liniște pe dealuri
Ca-ntr-o mănăstire arsă;
Dorm și-arinii de pe maluri
Și căldura valuri-valuri
Se revarsă.

Nici un nor văzduhul n-are
Foc sub el să mai ascunză;

Nici o pasăre prin zare,
Nu se mișcă-n lumea mare
Nici o frunză.

Singur vântul, colo, iată.
Adormise la răcoare
Sub o salcie plecată
Somnuros în sus el cată
Către soare.

Mai e mult! Și ca să-i fie
Scurtă vremea, până pleacă,
El se uită pe câmpie,
Fluieră și nu mai știe
Ce să facă.

Dar deodată se oprește:
Peste ochi își pune-o mână
Și zâmbind copilărește
Curios și lung privește
Spre fântână!

Iarna pe uliță

A-nceput de ieri să cadă
Câte-un fulg, acum a stat,
Norii s-au mai răzbunat
Spre apus, dar stau grămadă
Peste sat.

Nu e soare, dar e bine,
Și pe râu e numai fum.
Vântu-i liniștit acum,
Dar năvalnic vuiet vine
De pe drum.

Sunt copii. Cu multe sănii,
De pe coastă vin țipând
Și se-mping și sar râzând;
Prin zăpadă fac mătăanii;
Vrând-nevrând.

Gură fac ca roata morii;
Și de-a valma se pornesc,
Cum prin gard se gâlcevesc
Vrăbii gureșe, când norii
Ploi vestesc.

Cei mai mari acum, din sfadă,
Stau pe-ncăierate puși;
Cei mai mici, de foame-aduși,
Se scâncesc și plâng grămadă
Pe la uși.

Colo-n colț acum răsare
Un copil, al nu știu cui,
Largi de-un cot sunt pașii lui,
Iar el mic, căci pe cărare
Parcă nu-i.

Haina-i măturând pământul
Și-o târăște-abia, abia:
Cinci ca el încap în ea,
Să mai bată, soro, vântul
Dac-o vrea!

El e sol precum se vede,

Mă-sa l-a trimis în sat,
Vezi de-aceea-i încruntat,
Și s-avântă, și se crede
Că-i bărbat;

Cade-n brânci și se ridică
Dând pe ceafă puțințel
Toată lâna unui miel:
O căciulă mai voinică
Decât el.

Și tot vine, tot înoată,
Dar deodată cu ochi vii,
Stă pe loc să mi te ții!
Colo, zgomotoasa gloată,
De copii!

El degrabă-n jur chitește
Vrun ocol, căci e pierdut,
Dar copiii l-au văzut!
Toată ceata năvălește
Pe-ntrecut.

"Uite-i, mă, căciula, frate,
Mare cât o zi de post

Aoleu, ce urs mi-a fost!
Au sub dânsa șapte sate
Adăpost!"

Unii-l iau grăbit la vale,
Alții-n glumă parte-i țin
Uite-i, fără pic de vin
S-au jurat să-mbete-n cale
Pe creștin!

Vine-o babă-ncet pe stradă
În cojocul rupt al ei
Și încins cu sfori de tei.
Stă pe loc acum să vadă
Și ea ce-i.

S-oțărăște rău bătrâna
Pentru micul Barba-cot.
"Ați înnebunit de tot
Puiul mamei, dă-mi tu mâna
Să te scot!"

Cică vrei să stingi cu paie
Focul când e-n clăi cu fân,
Și-apoi zici că ești român!

Biata bab-a-ntrat în laie
La stăpân.

Ca pe-o bufniț-o-nconjoară
Și-o petrec cu chiu cu vai,
Și se țin de dânsa scai,
Plină-i strâmta ulicioară
De alai.

Nu e chip să-i faci cu buna
Să-și păzească drumul lor!
Râd și sar într-un picior,
Se-nvârtesc și țină-ntruna
Mai cu zor.

Baba și-a uitat învățul:
Bate,-njură, dă din mâini:
"Dracilor, sunteți păgâni?
Maica mea! Să stai cu bățul
Ca la câini!"

Și cu bățul se-nvârtește
Ca să-și facă-n jur ocol;
Dar abia e locul gol,
Și mulțimea năvălește

Iarăși stol.

Astfel tabăra se duce
Lălăind în chip avan:
Baba-n mijloc, căpitan,
Scuipă-n sân și face cruce
De Satan.

Ba se răscolesc și câinii
De prin curți, și sar la ei.
Pe la garduri ies femeii,
Se urnesc mirați bătrânii
Din bordei.

"Ce-i pe drum atâta gură?"
"Nu-i nimic. Copii ștrengari."
"Ei, auzi! Vedea-i-aș mari,
Parcă trece-adunătură
De tătari!"

Ispita

Ei, acum te uiți la cană,
Că s-a spart! Dar dă-o-n foc!
Nu-mi fi inimă dușmană
Când vezi răul lângă mine
Haide, prinde-mă mai bine
De mijloc!

Uite-mi hainele, ca spuma,
Le-am țesut cu mâna mea;
Zici în gândul tău acuma:
Ce mai pui de căprioară!
Vezi, așa o văduvioară
Mi-ar plăcea!

Ha, ha, ha! Să-ți meargă veste
De șiret!... Ei, cine-mi ești!
Tragi cu ochiul la neveste;
Treci prin sate ca-mpărații

Da te-or bănui bărbații
Și-o pățești!

Spune-mi drept: ți-au spus vrodată
Popii că păcate-ți scriu
Dacă-mbrățișezi vreo fată?
Să nu-i crezi! Ei știu Psaltirea,
Dar ce foc o fi iubirea
Nici nu știu.

Nu-ți plac ochii verzi? Ei, iacă!
Uite-ai mei! Nu te uita
Prea cu dor, că pot să-ți placă!
O, sunt tineri zeci și sute
Cari ar vrea să mi-i sărute
Și eu ba!

Hoțule! Te uiți la mine;
Știu eu ce gândești acum,
Că de-aceea ți-e rușine
Eu de-aș fi flăcău odată
Nu m-aș rușina de-o fată
Nicidecum.

Iacă... stau pe la fântână!

Dă-mi cârligul... Aoleu,
Nu mă strânge-așa de mână!
Nu m-ai strâns? Și-ți vine-a plânge?
Haid degrabă și mă strânge,
Că eu vreau.

Crezi că nu? Ba cum s-arată
Știi tu fata cum s-o-mpaci.
Ori te superi tu pe-o fată
Când o strângi și ea te-njură?
N-ai pățit? Ia taci din gură,
Că te faci!...

Și mi-e cald! Și uite-n față
Sunt aprinsă; și zău nu,
Nimeni nu m-a strâns în brață
Mijlocelul meu frângându-l
Dacă n-ai de-acuma gândul,
Poate tu!

Vrei să bei? Și nu ți-e teamă
Că mi-e olul descântat?
Cine bea să poarte seamă
Să sărute pe stăpâna
Olului... nu pune mâna,
Că te bat!

Ei, mă duc acum. Deseară
Iarăși viu! Și spune-mi drept
Vii și tu? Te-ntâmpin iară
Ca și ieri, cu vase pline!
Nu veni!... Și să știi bine
Că te-aștept!

Dragoste învrăjbită

Fata sta la poartă, mă-sa la prilaz
Nu știu ce-avea fata, că-i era necaz
Și umbla de colo până colo beată.
O vedea și mă-sa că e supărată
Și că-i joacă-n lăcrămi ochii arși de foc,
O vedea prin casă că se-nvârte-n loc;
Prinde-n mâini un lucru numai ca să-l prindă,
Iese-n tindă, intră, iarăși iese-n tindă
Și frământă casa cu nimic, așa.
Ieri, cât a fost ziuă, nu s-astâmpăra
Nici cât bați în palme, și-alerga silhuie,
O trudea vreo taină și-ar fi vrut s-o spuie
Și de multă trudă, n-a vorbit deloc.
S-a culcat în urmă supărată foc
Și prin somn întruna a vorbit cu șoapte.
Astă-dimineță s-a sculat de noapte
Și-a tors două fuse până s-au sculat
Ceialalți ai casei. Și-avea plânsă fața.
N-a vrut să mănânce. Toată dimineața

N-a vorbit nici două, iar când a-nceput
Mă-sa cu ocară, fata s-a făcut
Albă și-apoi verde și-a izbit din mână
Fusul plin și furca și-a umplut de lână
Lavițele vetrei. Bine, fă, dar ce-i?
A luat în urmă cusătura ei
Cea cu flori cămașă, soare de frumoasă
Și s-a dus în pragul tindei, ca să coasă.
Dup-un ceas de vreme, mamă-sa venind
Nu știu ce să-i spuie, s-a crucit privind
Cusătura fetei: Nu vezi că se pierde?
Unde-ar fi cu galben, ai cusut cu verde;
Crucile pe umăr nu le-ai dus în șir.
Numără, Simino, numără pe fir;
Trei le treci și două le desparți deoparte,
Ca să iasă forma scrisă ca la carte.
Florile altitei, tu le spânzuri sus,
Roșul de pe margini uite cum l-ai pus!
Și-ai cusut cu negrul fluturii pe coate!...
A văzut Simina greșurile toate
Și-a început să taie cusătura-n rând.
Se uita la pânză! dar nebunu-i gând
Alerga departe, numai foc și pară.
Când se-ntoarse-n urmă mamă-sa de-afară
Și-a pus mâna-n șolduri și-a privit-o drept:
Ai stricat, Simino, ce-ai cusut la piept!

Ce-a fost bun: păi, uite mânecile-s rele!
Ce-ai făcut? Stai beată și te uiți la ele!
Ea prinzându-și toate sculele-ntr-un loc
Le-azvârli deoparte: Dă-le, mamă,-n foc!

II

Avea biata fată ca de ce să-și poarte
Sâmbetele însăși. Zi, că și la moarte
S-a gândit Simina, dar la asta nu.
Mă-sa e de vină! Mă-sa-i zise: Du
Câteva și Linei, că și ea-ți aduce!
Lina! Parcă fetei îi venea s-apuce
Și de gât s-o strângă până va muri
Lina, că din dânsa doar le răsări
Cearta cu Lisandru! Lina-i vinovată!
Ieri, de la chindie, și-astăzi ziua toată
S-a izbit cu gândul, tot pe gânduri stând,
Parcă e cu farmec! Tot același gând,
Parcă-i sta Lisandru prapur înainte!
Se muncea Simina să-și aduc-aminte
Când s-au prins la ceartă, pentru ce și cum?
Ce-a zis el? Și dânsa ce-a răspuns, și-n drum
Cine-a fost s-audă? El a zis: Ei lasă,
Pentru-atâta lucru nu fi mânioasă!
Dac-am zis-o, iartă, n-am să ți-o mai zic.

Ea s-a-ntors grăbită, n-a răspuns nimic
Și-a plecat. Lisandru într-un suflet vine:
Nu te las, Simino, vreau să mor mai bine!
Nu te las acasă! Stăi, că faci păcat!
Uite, dă-mi o palmă și să fiu iertat!
El a hărțuit-o, n-a lăsat-o-n pace
Și-o silea să râdă. Hoața se preface!
Ea smucindu-și însă grabnic brațul drept
L-a lovit cu pumnul mânioasă-n piept
Ca s-o lase-n pace! Și-a plecat, nebuna!
Asta-i ce o doare, asta numai una:
L-a lovit! Lisandru, ca trăsnet, cum sta,
A privit în urmă-i și-a strigat așa:
Nu te cunoscusem, fă, mai dinainte!
Dar așa ți-e portul? Bine, ține minte:
De pe mine-ți crească iarbă verde-n prag.
Rău e și Lisandru. Dacă-l are drag
Într-atâta fata și el știe bine,
Cum îl rabdă locul, Doamne, cum îi vine
Suflet să mai umble zile supărat
Pentru-o vorbă numai? El e om bărbat,
N-o să-și prindă doară mintea c-o femeie
Pentru ce s-aprinde? pentru ce să ieie
De bani buni prostia oricărei femei?
Vezi, a lui e vina! Nu e vina ei,
A voit să-și bată joc de ea, s-o strângă

Cu țâțâna ușii și-i venea să plângă
De necaz! Sărmana, ea s-a încrezut
Și-acum el în urmă vezi ce i-a făcut:
I-a spus verde-n față că-i mai place Lina!
Ea-l iubește, biata, cum iubești lumina
Ochilor, și toate-toate i le-a dat
Și-acum el o poartă gurilor prin sat,
O-nglotește-n vorbe ca pe-o vinovată
Tuturor le spune, că Simina-i fată
Mai așa și-altminteri, toți știu de la el
Că pe-un braț Simina are un negel:
Vezi cum vine, Doamne, peste om
năpastea?...

Toată ziua fata s-a gândit la astea
Și din toate una mai mult răsărea:
Și-a bătut Lisandru joc numai de ea.
Și gемеa Simina, foc acum pe dânsul,
Și strângea din gură să-și înghită plânsul.

III

A venit Joiana. Fata și-a luat
Donița, să mulgă. Era bine seară.
Cald bătea prin frunze vânt de primăvară.
Fratele Siminei, Nicu, tremurând,
Sta-n cămașa-i lungă de copil, ținând
Lumânarea-n preajma doniței. Deodată
El clătește ceara și-ngânând arată
Pe pământ cu mâna: Uite ce-ai făcut.
Și târziu la urma urmei a văzut
Fata că de lapte donița e goală:
Mult pe jos mulsese, și-altă parte-n poală
Nicu e de vină! Nu mai văd defel!
Și-l izbi deoparte, și-a lovit în el.
Și plângând copilul și-a cătat cărarea.
Ea luând din mână-i volnic lumânarea
O lipi de-o piatră ca să mulgă iar.
Nu mai era lapte și mulgea-n zadar
Ugerul. Iar vaca poate niciodată
N-a mai fost ca astăzi neastâmpărată

Și-a-ncetat Simina, ca s-a ostenit.
Când era prin tindă, ea și-a amintit
C-a lăsat aprinsă albă lumânare.
D-apoi ce? Atâta pagubă mai mare!
Și-i sări deodată gândul la vițel:
N-a lăsat în uger lapte pentru el
Și-l auzi, sărmanul, cât de jalnic muge:
Ei, dar ce-i o noapte! Mâine-n zori va suge!
Și-a nălțat din umeri. Iac-așa!... Ce-i pasă!
A intrat aprinsă și grăbită-n casă,
Donița punând-o după ușă-n cui.
Mă-sa stă crucită. Păi acol-o pui?
Vino și strecoară laptele odată!
Ea prinzându-și grabnic vasul, i-l arată
Mă-sei și-l izbește: Ce să mai strecor?
Și răstit se-ntoarse fata-ntr-un picior.
Și s-a-ntors și mă-sa negrăind de teamă,
Nu cumva să bage omul ei de seamă,
Ce isprăvi îi face fata, c-apoi joc!
Și s-au pus la cină. Fata sta la foc
Și când zise mă-sa: Haida, fă, la cină!
Nu mănânc! răspunse și ieși-n grădină.

IV

Se-nserase bine. Turmele trecând
Zângăneau vrun clopot, și veneau pe rând
De la câmp. Amurgul înnegrise zarea.
S-auzea-n departe tremurat cântarea
Buciumului jalnic, ca un psalm în vânt.
Și plângea Simina și privea-n pământ
Și-și vedea viața toată pustiită
Dintr-o vorbă numai! Se simțea slăbită
Ca d-un veac de boală. Toate-acum s-au dus!
Și din ce? Simina n-avea chip de spus.
Ieri, de către seară, a plecat Simina
Ca să duc-o muștră de cusut la Lina,
Prietena ei, poate cea mai bună-n sat
Mă-sa-n târg fusese ieri și-a cumpărat
Mere; și Simina a luat trei mere
Să le ducă Linei. Și Lisandru-i cere,
Întâlnind-o-n stradă, mărul cel ținut
Pentru el! Ea-l dete însă necerut:
De pe piept cămașa vesel ea-și desface,

Singur el s-aleagă mărul care-i place.
Dar dacă iau două? Bine, dacă vrei,
Îmi ajunge unul! Dar dacă iau trei?
Și Simina râde: Mi le iei pe toate!
Dacă-ți place, ia-le! Tu te superi, poate?
Nu, Lisandre; uite, aș fi vrut, așa,
Să dau Linei unul. Lasă, că-i voi da
Altă dată; Lina n-are doar să piară!
Dacă-i pentru asta, fac eu astă-seară
Să-ntâlnesc pe Lina, să-i dau mărul, vrei?
Eu ți le dau ție, nu i le dau ei.
Bine, îi dau mărul, spui că-i de la mine,
Și-așa mi-e mai dragă Lina decât tine.

.....

V

Ea stătea pe laiț sub cireș. Cu ea
A venit și Turcu. Liniștit ședea
Câinele de-alături și-și privea stăpâna.
Brațul stâng nălțându-l, ea-și aduse mâna
Până peste-obrajii rumeni și învolți,
Iar cu mâna dreaptă, apucând de colț
Mâneca ei stângă, își ștergea plânsoarea.
Se pornise vântul prin cireș, și floarea
A-nceput să ningă șișăind domol,
Și cădea pe pieptul și pe brațul gol
Al Siminii, stându-i albă-n poala rochii.
Două-trei flori poate au ajuns în ochii
Câinelui, și-n urmă câinele-a-nceput
Mârâind să miște capul. A tăcut
Câteva clipite și-a-nceput mai tare.
Fata, tresărită, se mira ce are
Câinele, și blândă ea l-a mulcomit.
N-auzea nimica. Vântul a clătuit
Ramura pe care sta vro păsărică

Și dormea, și biata s-a zbătut de frică,
Și-acel zgomot dase cânelui prepus.
Ce-ntuneric! Fata s-a izbit în sus,
Și simțea că-i arde capul tot, ca focul,
Și de-amar năvalnic n-o mai ține locul.
Prea sunt eu nebună! Și pe când zicea
S-a nălțat cu totul, hotărât avea
Gândul să se ducă liniștit în casă.
Dar simțea o mână grea cum îi apasă
Pieptul și-o sugrumă, și o ține drept.
Ce să fac în casă? Dar aici ce-aștept?
Și-i venea să țipe ca dintr-o pădure
Și-i venea să urle ca din foc, să-njure,
Și-i venea să plece, noaptea cum era,
La Lisandru-acasă. Ce e de-ar pleca?
L-ar găsi prin curte, l-ar găsi la cină,
L-ar ruga, spunându-i că el nu-i de vină
Și plângând i-ar zice: Nu fi supărat,
Bate-mă, Lisandre, că nu faci păcat!
El e bun ca lumea, el le iartă toate,
El nu ține minte și-ar ierta-o poate!

Și cu-aceste gânduri ea s-a-mbărbătat
Dar în clipa asta Turcu și-a nălțat
Capul, întorcându-l într-o parte țântă.
S-a mișcat și fata și-a rămas ca frântă

Și simțea că ochii-i ca de friguri ard.
Cine-i? Ce-i acolo? S-auzea la gard
Parcă-i om, ce vine. Se gândea Simina
Că de bună seamă iarăși e vecina
Tudora, că dânsa, după obicei,
Rupe din gard vreascuri, când nu-i gardul ei.
Dar pe vremea asta? Tocmai potrivită,
Pe când toată lumea doarme liniștită.
De-ar fi fost mai ziuă, fata s-ar fi dus
Drept la gard, și leicii furcă i-ar fi spus
Vorbe de ocară, numai trei cuvinte,
Că de mult tot fură gardul, ș-apoi minte
Dac-o-ntrebi, și jură când e la prilej
Că de-a pus ea mâna măcar pe-un gătej
S-o găsească moartă mâine-n zori vecinii.
Ba a spus odată tatălui Siminii:
Ce te legi de mine? Hai, să vezi ce ard,
Iacă-mi sari cu vorba că eu fur din gard!
Vrei să-ți fac eu poate gardul nou? Ba bine;
Leagă-te de fată-ți, ce te legi de mine?
Ea-ți despoaie gardul

Și Simina sta
Locului, de spaimă nici nu cuteza
Să răsuflă tare, ca să n-o audă
Tudora, și-a prins-o tremurul de ciudă,

Și simțea suindu-i sângele-n obraz.
Slabă ești de înger! Și-i era necaz
De slăbia de astăzi, ca de-o făcătură.

Câinele întruna mârâie din gură.
Ca să tacă, fata grabnic l-a adus,
I-a pus capu-n poală și pe ochi i-a pus
Mâinile, deodată a simțit că-i trece
Junghiul pe sub coaste, fulgerat și rece,
Și s-a strâns de spaimă toată lângă pom
A văzut cu ochii cum trecea un om
Prin grădină. Iată-l! Ține-n mâini zăbunul
Parcă-s doi e umbră! Nu, e numai unul.
Un tâlhar! Se duce spre fereastră drept.
Inima Siminei se zbătea în piept
Ca pe mal un păstrăv, și vro două clipe
Nu-i venea răsuflăt. Și-i venea să țipe,
Se temea. Să tacă mai rău se temea.
Ar fi mers în casă, dar dac-o simțea
De pe pași tâlharul? S-ar grăbi să vie
Către ea, s-o bată. Doamne, cine știe
Ce om rău e dânsul, rău, că altfel cum?
Vrun fugit din ocnă, care-ți sare-n drum
Și te-omoară. Iată-l, s-a oprit d-odată
Și tiptil s-așează la fereastră, iată
El își ține-n mână pălăria, stând

Ca lipit de ziduri, și din când în când
Își ivește capul, numai câte-o clipă
Și pătrunde casa și s-ascunde-n pripă.
Uite-acum se duce și-acum stă lipit
La fereastra casei cea din răsărit,
Tot mai des privește, tot mai mult s-arată.
Parcă n-ar fi-n casă cel pe care-l cată.
Nu știu cum Simina nu se mai simțea,
Îi venea să creadă și tot nu credea,
Dar în urmă omul s-a întors odată
Drept, așa că fata îi văzu curată
Fața-n zarea lampei. Roșie s-a făcut
Și-i venea să râdă de ce s-a temut.
Și-ar fi râs cu hohot, dar cu mâna stângă
Și-a-nvelit obrazii și-a-nceput să plângă.

VI

Se zarea de lună. Câinele-a lătrat
La străin, dar vesel fuga el a dat
Ca să-i lingă mâna și să i se-arete
Prieten. Și-atunci glasul plângătoarei fete
Se-ncerca să cheme câinele napoi,
Numai ca s-audă hoțul, că sunt doi
În grădină. Vântul, gata să se culce,
Murmura o rugă doinitor de dulce.

VII

Nu ești supărată? Nu, dar tu?

Nici eu!

Și mă ierți? Lisandre, eu am fost de vină!

Răsărise luna, galbenă și plină,

Ca o fată blândă care-n chip duios

Vine sus din ceruri să ne-aducă jos

Liniștea și pacea zărilor albastre

Și cu dor să umple sufletele noastre.

Sub cireș iubiții mult timp au rămas.

Când din ușa tinzii s-auzi un glas

Mustrător, dar dulce: Unde ești, Simino?

Ne culcăm! Pe ușă pui zăvorul, vino!.

Prutul

Prutule, tu vii turbat
Și cu sânge-amestecat,
Și n-ai pace și-alinare
Și n-ai loc cum vii de mare:
Ce ți-e iar de spumegare?
Și-aduci arme ghintuite,
Trupuri de voinici ciuntite,
Steaguri de oștiri păgâne
Și cai roibi fără de frâne!
Iar de maluri tu izbești
Capete moldovenești
Și prin rădăcini încurci
Bărbi cărunte, bărbi de turci!
Spune, Prutule, măi frate,
Spune-mi, ale cui păcate?

Oliolio! Voinic durut!
De când sunt pe lume Prut
Ce văzui n-am mai văzut!

Cât cuprinzi cu ochii-n zare
Numai tunuri, numai care,
Numai turci bătrâni călare,
Numai turci, numai cazaci.
Multă-i frunza pe copaci,
Dar de stai și seama faci
Tot erau mai mulți cazaci.
Barba lor bătea-le brâul
Și țineau cu dinții frâul,
Pe-unde trec ei duc pustiul!

Și când i-am văzut, creștine,
Că iau calea către mine,
Și când le-am văzut mai bine
Ochii cu fulgerătura,
Pletele cu zbârlitura,
Bărbile cu-ncâlcitura,
Eu de maluri m-am izbit
Prins de friguri și-ngrozit,
Că mi se negrea vederea
Și mi se topea puterea
Și-amărât stăteam ca fierea!

Dar când mă-ntorsei spre deal,
Maică, ce văzui pe mal!
Cât ai face cruce-o dată,

Măre iacă mi s-arată
Moldoveni, știuții mei,
Prăfuiți și puținței
Nici să nu te uiți la ei
Și veneau, veneau, veneau,
Turcii-n bărbii bolboroseau,
Că pe mal ei ce-ți vedeau?
Vedeau fulgeru-n picioare,
Alb de arme lucitoare
Și-nfrățit cu sfântul soare,
Vedeau vodă bogdănesc:
Dare-ar Domnul să trăiesc
Să mai stau să-l mai privesc!
Zărilor-alergându-le,
Vifor măsurându-le
Fulger despiciându-le!
Calu-n vânt i se-ncurca

Prin urdii îmi fulgera,
Brazdă-n urmă-i revărsa,
Brazda roșie-nflăcărată
Tot cu sânge-amestecată
N-am mai văzut niciodată!
Iar cel vodă bogdănesc
Da năvală-n căzăcime,
Și dă proșca-n tătărime,

Iama prin ianicerime,
Și prin deset năvălea
Desetul de mi-l rărea
Și, pe turci cum îi izbea,
Zarea nu-i mai încăpea!
Și-mi părea de-atâta bine
Că vedeam că vremea vine
Și-au să-ncapă ei și-n mine!

Oliolio, ce pui de leu!
Dragă-i fu lui Dumnezeu
Și mult bine-a mai avut
Mama care l-a născut!
Că-l vedeam cum umblă roată.
Și-alerga câmpia toată,
Luând gloată după gloată
Și-mpingându-le mereu
Tot încoa spre-adâncul meu!
S-au încăierat pe mal
Om cu om, și cal cu cal,
Și din piepturi se izbeau
Și cu dinții se rupeau,
Și grămezi-grămezi cădeau.
Morții-mi închideau cărarea,
Sângele-mi mărea vărsarea,

Groaza-mi mai creștea turbarea.
Și de-aceea vin urlând
Arme, steaguri aducând
Și cai roibi fără de frâne
Și stăpâni de oști păgâne.
Și de-aceea vin turbat
Mânios și spumegat
Că de-atâta uluire
Nu mai pot să-mi vii în fire!

Decebal cătră popor

Viața asta-i bun pierdut
Când n-o trăiești cum ai fi vrut!
Și-acum ar vrea un neam călău
S-arunce jug în gâtul tău:
E rău destul că ne-am născut,
Mai vrem și-al doilea rău?

Din zei de-am fi scoborâtori,
C-o moarte tot suntem datori!
Totuna e dac-ai murit
Flăcău ori moș îngârbovit;
Dar nu-i totuna leu să mori
Ori câine-nlănțuit.

Cei ce se luptă murmurând,
De s-ar lupta și-n primul rând,
Ei tot atât de buni ne par
Ca orișicare laș fugar!

Murmurul, azi și orișicând,
E plânset în zadar!

Iar a tăcea și lașii știi!
Toți morții tac! Dar cine-i viu
Să râdă! Bunii râd și cad!
Să râdem, dar, viteaz răsad,
Să fie-un hohotit și-un chiu
Din ceruri până-n iad!

De-ar curge sângele pârău,
Nebiruit e brațul tău
Când morții-n față nu tresari!
Și însuți ție-un zeu îți pari
Când râzi de ce se tem mai rău
Dușmanii tăi cei tari.

Ei sunt romani! Și ce mai sânt?
Nu ei, ci de-ar veni Cel-sfânt,
Zamolxe, c-un întreg popor
De zei, i-am întreba: ce vor?
Și nu le-am da nici lor pământ
Căci ei au cerul lor!

Și-acum, bărbați, un fier și-un scut!

E rău destul că ne-am născut:
Dar cui i-e frică de război
E liber de-a pleca napoi,
Iar cine-i vânzător vândut
Să iasă dintre noi!

Eu nu mai am nimic de spus!
Voi brațele jurând le-ați pus
Pe scut! Puterea este-n voi
Și-n zei! Dar vă gândiți, eroi,
Că zeii sunt departe, sus,
Dușmanii lângă noi!

Fragment

În vale văd căscioara cu streșină de brad;
Aud, târziu prin noapte, pîraiele ce cad
Cu vuiet de pe dealuri; și-ntinsele păduri
În cor își cîntă doina, cu zeci de mii de guri.
Acum un trăsnet frînge cu hohot repetat
Un brad din fața casei.

De vuiet deșteptat
Tresar și-n chinul spaimei fiorii mă cuprind
Că nu te văd prin casă. Dar iată, vii zîmbind,
Și caldă-ți simt suflarea, pe-obrazul rece-al
meu.

— „De ce să-ți fie frică? E sfîntul Dumnezeu
Din cer, și-acum vorbește cu brazil pe pămînt
A lui e și furtuna, și-a lui, iubite, sînt
Și brazil. Și nu face el rău la ce-i al lui...”
Parcă știam eu asta, și nu-ndrăzneam s-o
spui!

De ce să-mi fie frică?

Te pleci și mă dezmierzi;
De drag, o, dragă mamă, mă afli și mă pierzi
Din ochi; îmi iei o mână și-n mîna ta o strîngi
Și-mi faci cu dînsa cruce pe piept, și parcă
plîngi.

Iar azi tu plîngi într-una... Ori poate-așa cred
eu,

Căci azi tu-mi ești departe, și tu, și
Dumnezeu!

(1896)

Pe deal

Ah ! e mult de-atunci! Cărarea
Netedă pe deal urca;
Dealul plin de flori era
Și albastră zarea.

Azi poteca e urâtă,
Face cotituri în drum,
Dealul e cu spini acum,
Zarea mohorâtă.

Nu mai sînt copii s-alerge
După cuiburi, după flori!
Și pe culmi, în sărbători
Nimeni nu mai merge

II

Mai trăiești, și-ți merge bine,
Vechi străjer? Nu m-ai uitat?
E de mult de cînd n-am stat,
Ulmule, sub tine.

Tot aici? Amar e gîndul,
Vecinic nemișcat să stai ;
Vezi, de-atunci eu alergai
Lumile de-a rîndul!

Ce te miri? Eu viu, fîrtate,
Trist așa și liniștit —
Sînt bătrîn! M-au obosit
Căile-alergate.

Tu cîntai, și-n depărtare
Eu priveam rîzînd pe lunci:
Eu m-am. cumințit de-atunci,

Rîd așa de-arare!

III

Iar de-aici, din zarea culmii,
Șir de dealuri eu privesc ;
Culmea lor o-mpodobesc
Ca și tine, ulmii.

Satu-n vale pe-o colină.
Mic și vesel : colo-n fond,
Uite-l verde și rotund
Nucul din grădină !

Iar pe sub colină, râul
Curge-ncins pe lângă ea,
Tocmai cum pe draga mea
O încinge brîul.

Și zburdalnic de pe coaste,
Gureșe păraie cad ;
Plopii stau pe mal, la vad,

Ca soldații-n oaste.

Plopii ! Mă cunosc ei bine.
De copil !... Acum șoptesc,
Dau din cap și lung privesc
Buimăciți spre mine.

IV

Iată luncile-nainte;
Gardul țarinei mai sus!
E nebun! Ah, mi-am adus
Și de ast-aminte.

Gardul, în copilărie.
Vecinic l-am asemănat
C-un nebun care-a plecat
Razna pe cîmpie.

Și rîdeam, făcîndu-i glume;
El tăcea răbdînd mereu.
Cîte n-am văzut și eu
De atunci prin lume!

Am văzut, mînați de soartea
Vremurilor, bieți sărmani
Alergînd pe la dușmani

Ca sa-și afle moartea!

Gardu-n zări rîzînd s-afundă,

Și mă tem a-l mai privi:

Azi, sarcastic, el ar fi

Gata să-mi răspundă!

V

Pe sub marginea pădurii
Boii pasc pe lângă car;
Din pădure geme rar
Zgomotul săcurii...

Văd în zori, cum merg s-adune
Mure fetele: doinesc,
Rîd pe drum și hohotesc
Ca niște nebune.

Albe poartă-n mîni cofițe;
Albe rochii fluturînd,
Fug pe dealuri scuturînd
Roua din cosițe.

E duminică. Din vale
Se ivesc răzleți flăcăi,
Toți își fac pe-ascuns din văi

Către codri cale.

Sus senin și jos verdeață!
Ce cuminte-i să trăiești,
Cînd ți-e dat să stăpînești
Numai o viață !

Mai demult... ah, toate-acestea
Mai demult s-au întîmplat —
Să nu-ntrebi ce-a mai urmat
Cînd s-a-nchis povestea!

VI

Dar auzi... ce jalnic cîntă
Clopotele-acum în sat;
Glasul lor e-ndurerat,
Ruga lor e sfîntă.

Ele plîng, și mi se strînge
Inima cum stau și-ascult,
Ele plîng și tot mai mult
Prin văzduhuri plînge.

Nu-i nimic, nimic în fire
Mîngîios ca glasul lor!
Iat,-am tresărit ușor
Ca de-o nălucire.

Îmi părea că după mine
Cîntă ele — și sunt viu!
Doamne, și-mi era-n sicriu

Negrăit de bine!

VII

Toți au dreptul câteodată
Să se piardă-n aiurări!
O, dar nu pentru visări
Ni-e viața dată!

Uite, graurii pe luncă,
Veseli, fericiți ce sînt,
Șoimul se rotește-n vînt
Și spre ei s-aruncă.

Ei poeți sînt ai cîmpiei,
Șoimul este-al lor despot —
Firea lumilor e-n tot
Chipul tiraniei!

Legea ei e-nlănțuirea
Unui șir de nedreptăți:
Dar eu văd de-atîtea dați

Ce cuminte-i firea!

Numai prin nedrept ea poate
Pe cei slabi să-i facă treji,
Pe fricoși bărbați viteji,
Dînd schimbării toate.

VIII

Nu mă plîng! îmi pare mie
Uneori că sînt învins,
Sufletul mi-l simt cuprins
De melancolie.

Iar atunci îmi vine plînsul.
Sînt copil, și plîng ușor!
Plînsul meu e-al tuturor;
Ce păcat e-ntr-însul?

Cînd mă văd în prada sorții,
Plîng — eu știu! — dar nu mă plîng!
Mă-ndoiesc, dar nu mă frîng
Gîndurile morții.

Soartea pe nedrept mă bate :
Poate e mai bine-așa !
Iată, suferind, voi da

Șoimului dreptate!

Plîng? Dar lîngă leagăn cîntul
Mamei de-obicei e trist —
O, eternule psalmist,
Mare ți-e cuvîntul!

„De durere, chin mi-e somnul;
Foc și fiere traiul meu:
Dar tu laudă mereu,
Suflete, pe Domnul!”
(1896)

Nebunul

—„O văd, o văd ! Departe-n văi
Cu groază-n suflet, Tată sfânt.
Cu părul despletit în vînt—"
Și ochii lui s-aprind văpăi.
—„Te-nșală, Medre, ochii tăi ;
Nevasta ți-e-n mormînt."

—„Și mînile-i de mijloc țin
Copilu-n aer ridicat ;
Și-alearg-așa, țipînd prin sat—"
Și glasul-i slab de plîns e plin.
—„Ce gînduri fără rost îți vin !
Copilul e-ngropat !"

—„Și-mi arde casa ! Limbi de foc
Ard lumile lui Dumnezeu ;
Cad bîrne-aprinse-n capul meu—"
Privirea-i stă țintită-n loc.

—„Ei, taci acum ! Ai fost proroc
Destul, nu fi mereu !"

—„Sînt cu sacuri... și-mi vor izbi
Sâcurea-n Cap, că sînt ocnași !
Ești tata meu, să nu mă lași—"
Și-acum fricos în jur privi.
—„Să nu te temi! Ei n-or veni,
Că-n jur ei au ostași."

Și tata strîns de piept ținea
Pe fiul său. Ofta duios,
Dar lung și crunt de nemilos
În ochii fiului privea.
Iar fiul tremurînd stetea,
Plecîndu-și ochii-n jos.

Era voinic. Ar fi putut
S-arunce-n văi așa ca-n joc
Pe tată-său, dar sta pe loc
Cu teama cînelui bătut.
El toate, toate le-a pierdut,
Băiat fără noroc !

—„Cînd îl vedeam pe punte-n sat,

Treceam pe-alături prin părau.
Eu bine lui, el mie rău—"
Vorbea cuminte și-așezat.
—„Era el, Medre, supărat
Pe tine, de flăcău."

—„Ei, cînele ! De m-a voit
Pe mine fata, nu pe el,
Sînt eu de vină ? Ba de fel—"
Și-acum vorbea grăbit-grăbit.
—„Ei, iar te-aprinzi ! E un mișel,
Și lasă-l, că-i ocnit !"

—„Sub țîța stîngă vreau să-i pui
Cuțitul... da, să-l potrivesc,
S-apăs și-apoi să-l învîrtesc—"
Și iar ardea privirea lui.
—„Ei, taci acum ! Să nu mai spui
De el, că te lovesc."

—„Să-mi horcăie, cînd i-oi fi pus
Pe piept genunchii amîndoi ;
Eu vreau să plec să-l văd, apoi—"
Acum sări turbat în sus.
—„Stăi, Medre, stăi ! Sărac de noi,
Ce gînduri te-au răpus !"

E rîpă-n fața lor. Tîrînd
Pe tată-său, care-l strîngea
De mijloc și-n zădar proptea
Picioarele-n nisip, cătînd
Să-l ție-n loc, acum urlînd
Spre rîpi el se ducea.

Un scurt, sălbatic sforăit
Pe nări, e glasul luptei lor ;
Se-ncleastă teama de omor
Cu furia : se duc grăbit,
Și-acum pe rîpi s-au prăbușit
Și tata și fecior !

(1896)

Roata morii

Stăteam pe gânduri, eu și gloata.
La roata morii ne uitam
Și de-n zadar ne frământam,
Că de-adevăr noi tot nu dam:
De ce să-nvârte roata?

— "Păi, nu-nțelegi tu românește?
— Vezi scocul?" — "Văd." — "Și ce-i pe scoc?"
— "E apă." — "Bun! Stă apa-n loc?"
— "Ba vine." — "Ei, acum cioc-poc
Și roata să-nvârtește!"

Moraru-și scutură luleaua
Râzând. Avea el azi ce-avea
Căci alte-dăți când ne vedea
În jurul morii ne făcea
Primire cu nuiaua.

Eram voioși că sta s-asculte
Și ne spunea ce e, ce nu-i.
Dar cum era puțin năprui
Făcea ca din cioc-pocul lui
Să nu-nțelegem multe.

—"Da' roata carului ce face?
Se-nvârte?" —"Da." —"Ba cum, ehei!
Se-nvârte ea de capul ei?"
—"Ba, când o-mpingi."—"Eu ce spusei?
Se-nvârte-așa, și pace.

Iar-roata ici... o-mpinge apa."
Acum noi toți am hohotit.
Morarul ăsta e smintit:
Când vrea să doarmă pe-odihnit,
El pat își face grapa!

Că de-ar împinge-o, ea nebuna
S-ar năpusti, ieșind din scoc,
S-ar duce pe pârău cioc-poc—
Dar uite, roata stă pe loc
Și totuși umblă-ntruna.

—"Ei, bat-o Dumnezeu s-o bată!

Dar cum să plece dac-o legi
De moară, mă! Nu mă-nțelegi?
Cu voi nu mântui zile-ntregi:
Ea stă, că e legată!"

Să-ți faci acum, creștine, cruce!
Priveam cu spaimă la morar.
O legi? și stă! Dar e-n zadar!
Și roata doar o legi la car,
Și ea se duce, duce!

—"Se duce roata? Bun, dar carul?
El stă pe loc ca mine-acum.
El fuge crezi? Ba nicidecum,
Fug numai roțile pe drum"—
Ei, zi: nu-i prost morarul?

Și ne temeam să nu se bată,
Că prea l-am zăpăcit de tot.
Păi carul stă? Minciuni de-un cot!
Ba carul fuge ca netot
Cu roatele deodată!

—"Am zis că nu? Ba, fuge doară
Ei, fuge, vezi! știam și noi.

De ce n-o ia la fug-apoi
Și moara ta cătră zăvoi
Cu tot ce e prin moară?

Moraru-și puse-n sân luleaua,
Tăcut și grav: se pregătea
La sfat cu noi altfel să stea;
Și ce dovadă-i trebuia
Mai bună ca nuiaua?

Iar ce-a urmat la ce-aș mai spune?
Noi n-am ajuns la nici un rost.
Tu zici: —„Erai, băiete, prost,
Și roata pentru tine-a fost
A patra dimensiune!"

Și-apoi? Eu văd și astăzi gloata
Făcând așa! Tu nu-ntâlnești
Atâtea fapte omenești,
Le vezi, le-auzi, și te crucești
De ce se-nvârte roata?

Un cântec barbar

Voi lași dătători de porunci,
Mai râdeți! Nevolnică turmă,
Mai râdeți, că-i râsul din urmă!
S-apropie ziua! Și-atunci
Vedea-veți, sălbateci barbari,
Câmpiile voastre-necate
De vuietul multor armate,
Ca vuietul apelor mari -
Veni-vom ca-n ziua de-apoi;
Va plânge cu hohote zarea
De cară, de cai, de strigarea
Mulțimii pornite spre voi!

Ieși-vor din negru pământ,
În zale de-argint cavalerii,
Puternici ca grindina verii,
Și roibii cu nămile-n vant
Vor trece-n sălbatec galop
Spre Roma! Și miei vor fi leii,

Fugi-vor de spaimă mișei
Cuprinși de pornitul potop
Spre Roma! Călcînd pe cohorti
Răzbi-ți-vom colosul de-aproape
Și nu va mai fi cine să-ngroape
Mulțimea cea mare de morți!

Din Istru vom face pârâu,
Să-l umpli, romane, cu sânge,
Cu lacrimi pe care le-or plânge
Nevestele neamului tău!
Și nu vei putea să mai pui
În șiruri înfrînta-ți armată,
Și-om face să fie odată
Toți corbii și lupii sătui!
Căci vultur să fii, un colos,
Cu aripi de repezi furtune
Și cuibul în cer de l-ai pune,
De-acolo noi da-te-vom jos!

Ce-i viu sfâșia-vom în dinți;
Aprinde-vom templele tale;
Vom naște pustiul în cale;
Vom face pe-ai voștri părinți
S-ascundă trufașul lor chip
În togă, plângând de rușine,

I-om trece sub furci caudine,
I-om pune cu fruntea-n nisip.
Si fără de milă, călăi,
În faşe strivi-vom poporul,
Şi mândri vom pune piciorul
Pe gātu-mpăraţilor tăi!

Vom face cât cerul de nalt
Mormanul cadavrelor crunte
Şi munte vom pune pe munte
Şi cerului da-vom asalt.
Pe-al vostru Zalmoxe-pigmeu
L-om prinde de barbă-nhăţându-l,
Cu tronu-i cu tot răsturnându-l
Din cer, căci acel Dumnezeu
Ce lasă pe-al vostru pământ
Să crească atâta urgie,
Acela nu poate să fie
Nici mare, nici tare, nici sfânt.

Ah, dac-am putea măsura
Pe cât ni-e de plină măsura,
Vedea-vei ce multă ni-e ura,
În ziua din urmă a ta!
Că dacă voi toti ati muri
De spaima morţii nainte

De-al nostru sosit, din morminte
V-am scoate de-oriunde veți fi!
Și răzbunătoarelor sorți
Le-am face cu palma dreptate,
Căci fețele voastre le-am bate,
Scuipându-ți pe fiii tăi morți!

Flăcări potolite

E cald. De drum îndelungat
Picioarele de-abia-l mal țin,
 Și-i cale până-n sat!
El e flămând și e-nsetat
 Și-i slab, că e bătrân.

Tot dă către fântână zor.
Sub tei, la margine de drum,
 S-oprise pe răzor,
Aici la loc răcoritor
 Sfârșit stătea acum.

Pe-același drum de soare plin,
Să se ridice, și-a crezut
 Că moare-n câmp aici,
Ca prins de friguri șovăi
 Și-n urma a căzut.

Nevasta i-a murit; Și-apoi
I-a ars și casa; i-a trăsnit
Deodată patru boi.
Trăia la praguri, și-n nevoi
Că-n urmă-a-nnebunit."

— „Nebun, din ce?" — „Cuvântul meu
Și-al altora, e zvon prin sat ;
Dar știe Dumnezeu!
Din multe toate, — zic și eu,
Dar, urma, din băiat."

— „Era mișel?" — „Ba nu, deloc ;
Dar singur el a tot zorit
Să-și bage capu-n foc:
S-omoare p-un flăcău la joc.
Și-i dus de-atunci, fugit."

— „E dus de-atunci... Dar ce-au avut?"
— „O fată... vezi, că n-are rost
Să spun de la-nceput.
Nimicun... ei!... și ce-a făcut
Destul de rău a fost.

De frica ocnei s-a răznit,
Și-i dus de-atunci. Mai știi și eu!

Aşa i-a fost merit.
Dar bun băiat! De-o fi murit,
Să-l ierte Dumnezeu."

Şi-au dat bineţe şi-au tăcut.
Străinul parcă se gătea
Să plece,şi-ar fi vrut
Să fugă dac-ar fi putut —
Şi sta şi se gândea.

Într-un târziu el a-ntrebat,
Privind aşa pe deal, răzleţ:
— „Departa-i până-n sat?
Să nu vă fie cu bănat:
Întreb, că sunt drumet."

— „Când eşti voinic, ți-e dealu-ntins
Ca şesul ici... dar pentru noi
E drum cu dinadins."
Şi-au stat tăcuţi, că i-a cuprins
O jale pe-amândoi.

Şi iarăşi a-nceput cuvânt
Străinul, tremurat şi rar,
Uitându-se-n pământ:

— „Am mai umblat pe-aci...dar sânt
Amar de ani, amar!

Știam și oameni..." El și-a dus
Pe tâmple mâna-ngândurat:

— „Ședea pe vale-n sus
Ion al Anei... cică rus
Din moși; l-or fi-ngropat?"

— „Ion al Anei... L-ai știut
E mort de-un veac! Și bun creștin,
Tot cinste ne-a făcut.
Dar multe, Doamne, l-au bătut
I-a fost paharul plin."

— „Era bogat?" — „Era. și-a fost
Cuminte om ; dar nu știu cum,
Așa i-a mers de prost.
E rău, când anu-ntreg ți-e post,
Și masa când ți-e-n drum.

Străinul parcă n-auzea
Cuvintele ; pe gânduri dus,
Sta piatră și tăcea.
Deodată, parcă fără-a vrea,
Ridică ochii-n sus.

—„Nepoată ți-e?" Și-a arătat
Spre fată. — „Cresc copii si eu.

E mă-sa colo-n sat,
Dar e rămasă de bărbat
Și-i tânără, și-i greu!

Sunt văduv de vro zece ani,
Iar fata mea — mai bine-mi dau
Averea la golani!
Când faci copii, îți faci dușmani,
C-atâta minte au!"

E gata moșul de plecat,
Și spre străin întors apoi:
—„Ți-e drumu-ndelungat,
Și-i noapte. De n-ai gazdă-n sat,
Să vii să dormi la noi..."

—„Că n-am... dar uite, nu e vânt
Și-i cald. Sub cap o mână pui,
Dorm colea, pe pământ.
Îți mulțumesc!" — „Păi, Dormnul sfânt
Te poarte-n paza Lui!"

El trist privind în urma lor
Cum se duceau spre sat grăbiți,
 Rămase gânditor
Și frânt ca oamenii când mor,
 Cu ochi încremeniți.

Când i-a pierdut din ochi, voi
Să se ridice, și-a crezut
 Că moare-n câmp aici,
Ca prins de friguri șovăi
 Și-n urma a căzut.

Târziu detot s-a ridicat,
Și ochii-i se facură grei
 Ca celui îmbătat —
Și spre fântână s-a plecat
 Privind în fundul ei.

Apoi el scoase tremurând
Din traista-i un cuțit de-oțel,
 Și, dus așa de-un gând,
Strângea cuțitu-n pumn, cântând
 Cu-atâta drag la el!

Mult timp în mână l-a-nvârtit.

De patruzeci de ani purta
 Cu el acest cuțit:
Era pentr-un dușman menit —
 Ce dulce gând era!

Și-acum... acum e de prisos!
Și-ncet cu-ncetul desfăcut
 Din pumnul strâns vârtos,
Spre-adâncuri, vâjâind în jos,
 Cuțitul a căzut!

Tovarăș, drag! de patruzeci
De ani, ai fost viața lui!
 Și-acum tu mort petreci —
Dar taina voastră-n veci de veci
 La nimeni n-o s-o spui!

Bătrânul s-a nălțat apoi,
Spre deal ca un copil privind ;
 Ah, dealuri scumpe, voi!
Bieți ochii, slabi și numai doi
 Puține zări cuprind!

Cărarea asta, o știa,
Și colo stânca de-adăpost
 Pe ploaie-n vremea grea

Și parc-același vânt bătea,
 Și toate cum au fost!

E sat dincolo — drum umblat
Și dealul mic, ușor să-l sui —
 Aici l-a legănat
Măicuța lui, și-aici în sat
 Sunt morți părinții lui!

Măcar din deal, așa ca-n zbor,
S-arunce ochii-n jos spre văi,
 Spre sat, spre casa lor!
Vor fi bătrâni, ei poate mor.
 Și-atunci erau flăcăi!

Dar nu... în sat el ce-ar căta!
El știe tot ce-ar mai fi vrut
 Să știe-n viața sa
Sunt morți ai lui! El — un pierdut
 Mai bine-i poate-așa!

Și parcă neștiind nicicum,
Prin iarba el și-a pipăit
 Toiagul său acum,
Și-apoi porni... pe-același drum

Pe carele-a venit!

Sosise noaptea. Din apus
Se răsfirea fierbând un nor
De-un rece vânt adus.
Zburau țipând cucori pe sus
Cu glas tânguitor.

Mereu se depărta de sat
Bătrânul, slab cu ochii plini
De lacrimi și bănat —
Mergea de-un gând nebun purtat:
Să moară-ntre străini!

Vântoasele

Să ne ferească Dumnezeu
Și-audă-ne din cer cuvântul!
Mi l-a-nghițit acu pământul,
Și-atâta om aveam și eu!
Mi l-am întors în pat cu mâna,
Și-am fost la babe și la vraci
Și-am dat și milă la săraci —
Și mi-a murit la săptămână!

De suflet noi voiam să-l dăm
Și-l dedem gata-n mâna morții!
Era voinic; trăsesse sortii,
Și-am tot zorit să-l însurăm.
Găsisem una mai de gazdă —
Căci nu eram nici noi din drum
Dintâi n-o vruse nicidecum
Dar s-a mai dat și el pe brazdă.

Și ne-am gătit după puteri,
Cu lăutari s-aducem fata,
Cu vin și chef, precum e data —
Țin minte toate, ca de ieri.
Și câți nuntași! Să-i spuie pragul!
Și-afară ger, ca la Craciun.
Mireasa ici, dincolo nun,
Și-n mijloc el, mai mare dragul!

Și-așa deodată l-au cuprins
Călduri — c-a fost și cald în casă —
El a ieșit de după masă
Îmbujorat de vin și-aprins.
Și până să băgăm de seamă,
Vântoasele-și făcură rost—
Și dacă nu știu eu ce-a fost,
Atunci eu nu știu cum mă cheamă!

În curte el de vorb-a stat
Cu doi flăcăi. Și vezi, deodată.
Așa din vorbă așezată
Gemu cu glasul înfundat;
Apoi cu mâinile-amândouă
Și-a rupt cămașa de pe el —
Flăcăii spun, dar nu la fel;
Dar drept e cum vă spun eu vouă.

Că vâjâia vârtej de vânt,
Pe când vorbeau: plecase răul!
Și undele-nghițind flăcăul
L-au ridicat de pe pământ.
Și se făcu-n văzduh roșeață
Ca-ntr-un pahar cu sânge-umplut —
Băiatul meu era pierdut
Când s-a mai limpezit de ceață!

Ce-a fost apoi — la Dumnezeu
Sunt toate câte sunt să fie!
Ce-a fost apoi, pământul știe;
Dar spui ce-am auzit și eu —
Că l-au văzut fugind orbește
Se jură vameșul, de-i ceri,
Și doar el nu-i copil de ieri
Să nu-nțeleagă ce vorbește!

—„Venea ca un nebun spre rău.
Din jos de pod! Și cu mirare
Eu stam să văd ce gânduri are,
Că-n vad e apa până-n brâu.
Pe mal s-a desculțat în grabă,
Trecând prin râu. L-aș fi strigat,
Dar m-am temut că-i apucat
Și-mi prind cu Necuratul treabă.

Pe mal dincolo nu-l văzui
Să-și tragă cizmele-n picioare.
Fugea de-a razna pe răzoare
Desculț, așa — de maica lui!"
Vezi, nu i-au dat răgaz la multe!
Și eu l-am tot rugat frumos:
—„Să-mbraci măcar cevași pe dos".
Dar parc-a fost el om s-asculte!

Și-așa-n neștire l-au purtat
Cum nici nu te gândești cu gândul!
Trei sate l-au purtat de-a rîndul!
Și-acolo, într-al treilea sat
Bătu-n ferestre la o casă —
Ei, vezi, și să te miri ce spun:
din om întreg te fac nebun,
Și din voinic, neom te lasă.

Ei spun așa ca s-a ținut
Cu văduva din cas-aceea.
Dar eu nici nu cunosc femeia —
Și-a fost apoi, că nici n-am vrut
Să știu de ea. Și-am stat întruna.
Am stat de el ca să-l însor,
Și el, văzând că-i tot dăm zor,
S-a lepădat de ea cu buna.

Și-acolo, Doamne, mi l-au dus,
De ne-a stricat tot rostul vieții!...
Și-l așteptam la horă, bieții,
Și, galbeni-ceară, când ne-au spus
Flăcăii, cari au fost cu dânsul:
Eu n-aveam lume pe pământ
Să știu pe care lume sânt,
Așa mă podidise plânsul.

A doua zi, pierit zăcea
În ieslea grajdului, pe paie.
Și-ar fi putut din el să taie
Bucăți-bucăți, că nu simțea.
N-avea putere-n el să-și tragă.
Nici sufletul, și-așa răpus
Zăcea pe Țol cu fața-n sus
Cu ochii stinși și fără vlagă.

În două zânele l-au rupt,
I-au stors și sângele cu-ncetul
Căci nu putea să-și miște, bietul,
Nici ochii-n cap! Și i-au mai supt
Și glasul, ca pe muți lăsându-l;
Iar noi din gură-i n-am putut
S-aflăm ce-a fost și ce-a facut,
Și nu-i puteam ghici nici gândul!

Îi dase ceasul rău în drum!
De nu-mi ieşea atunci din casă,
Eu n-aş fi de copil rămasă,
Că l-aş avea băiat şi-acum!
Aşa... mi l-a-nghiţit pământul
Şi-atâta om aveam şi eu —
Să ne ferească Dumnezeu
Şi audă-ne din cer cuvântul!

Din adâncimi

Din adâncimi fără de margini
A răsărit pe cer o stea;
Și triști, nemișcători de-a pururi
Aprinșii sori priveau la ea.

De la-nceput, de când e lumea,
Izbită ea prin spațuri reci
Să duce-ntr-una, să tot duce
Și să va duce-n- veci de veci.

Să scuturau, gemând prin noapte,
Din visuri deșteptării sori
Ca să-și mai scuture urâtul,
S-alunge-ai frigului fiori.

Și să uitau cu jale-n drumul
Pierdutului drumeț acum—
O, de-ar putea și ei vreodată

S-alerge-n veci pe-același drum.

Căci ei de la-nceputul lumii
Stau solitari în gol așa,
Și-n lungul cel de veci al vremii
Ei tot pe-același loc vor sta.

Dar nu știau că steaua-n treacăt
Își plânge-amarul ei noroc,
Că, de-obosită, pizmuiește
Pe cei ce stau etern în loc.

Cântec

A venit un lup din crâng
Și-alerga prin sat să fure
Și să ducă în pădure
Pe copiii care plâng.
Și-a venit la noi la poartă
Și-am ieșit eu c-o nuia:
"Lup flămând cu trei cojoace,
Hai la maica să te joace" —
Eu chemam pe lup încoace,
El fugea-ncotro vedea.

Ieri pe drum un om sărac
Întreba pe la vecine:
—"Poartă-se copiii bine?
Dacă nu, să-i vâr în sac!"
Și-a venit la noi la poartă
Și-am ieșit eu și i-am spus:
—"Puiul meu e bun și tace
Nu ți-l dau, și du-te-n pace!

Ești sărac dar n-am ce-ți face!
Du-te, du-te!" și s-a dus.

Și-a venit un negustor
Plin de bani, cu vâlvă mare,
Cumpăra copii pe care
Nu-i iubește mama lor.
Și-a venit la noi la poartă
Și-am ieșit și l-am certat:
—"N-ai nici tu, nici împăratul
Bani să-mi cumpere băiatul!
Pleacă-n sat, că-i mare satul,
Pleacă, pleacă!" și-a plecat.